

20893

Wyższych Kursów
wakacyjnych. — 7102

20893

PROGRAM WYKŁADÓW

ROK II.

1905

99

Tow. Wyższych Kursów Wakacyjnych.
Rok II.

PROGRAM
WYKŁADÓW

20893

1905

Kraków 1905 - Nakładem Towarzystwa.

20893



PAN 20893



H-123369

Odbito w Drukarni Narodowej w Krakowie.

Dot.

30.5.67

rcin.org.pl

H. 241/67



roku zeszłym rozpoczęła w Zakopanem swą działalność instytucja, którą słuchacze, prasa i szersze koła naszego społeczeństwa nazywają „Uniwersytetem Wakacyjnym“, a która w pierwszej odezwie za cel sobie postawiła:

„Podniesienie poziomu wiedzy i myśli krytycznej w społeczeństwie polskim za pomocą szeregu wykładów, mających nie tylko zaznajamiać z ostatnimi zdobyczami nauki, lecz w pierwszym rzędzie — przez zapoznawanie z metodami badań naukowych oraz przez filozoficzne traktowanie każdego przedmiotu — pobudzać słuchaczy do samodzielnych prac i badań, pomódz im do wyrabiania sobie światopoglądu; w rezultacie stworzyć atmosferę, w której dojrzewają umysły wolne“.

Wiedzieliśmy, biorąc się do pracy, że zakładamy instytucję potrzebną i pożyteczną, ale śmiało możemy powiedzieć, że powodzenie pierwszego zaraz roku przeszło nasze oczekiwania. Towarzystwo zdobyło 545 członków; kursy, wykładane w sierpniu przez 17 prelegentów, miały 456 słuchaczy i słuchaczek. Dochód brutto 25.206 kor., netto 5321 kor. odrazu dał nowej instytucji mocną podstawę finansową i pozwolił powziąć plan zbudowania własnego domu w Zakopanem na wspólnie z tamtejszą biblioteką publiczną. Fakt, że kursy nasze stały się odrazu jednym z ognisk polskiej myśli wolnej, ściągnął na nie naturalnie napaści wszelkich wrogów wolności myśli; ale mamy niewzruszone przekonanie, że to tylko zwiększy uznanie szerokich kół młodzieży i wogóle inteligencji polskiej dla nowej instytucji — uznanie, którego mieliśmy już cenne i liczne dowody.

Powodzenie naszego „Uniwersytetu wolnego“ i głębokie przekonanie o ważności jego zadań zobowiązują nas do nowych wysiłków, do rozszerzenia w r. b. granic działalności instytucji.

Zamiast dwóch seryj odbędą się w r. b. trzy dwutygodniowe serye wykładów, od 16 lipca do 26 sierpnia; w każdej seryi będą przynajmniej cztery dłuższe (8-10 godzin) wykłady z rozmaitych działów wiedzy.

Podajemy niżej szczegółowy program wykładów według porządku alfabetycznego prelegentów.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

PROGRAM WYKŁADÓW

PROGRAM WYKŁADÓW

*Stanisław Brzozowski: O Zygmuncie Kra-
sińskim.*

I. Zasadnicze pojęcia psychologii twórczości. Pojęcia jakimi operuje krytyka naukowa obecna niedostateczne są, skoro tylko idzie o twórczość ludzi, u których sztuka jest formą czynu, a więc przedewszystkiem, gdy idzie o romantyków. Próba ustalenia pojęcia romantyzmu. Romantyzm w Anglii, Francyi, Niemczech i u nas. Szczegółowe zestawienie romantyzmu polskiego i niemieckiego. Romantyzm polski stanowi fazę w życiu duszy narodowej, w sposobie ujmowania losu narodu. Stan duszy w Polsce porobiorowej. Kultura Księstwa Warszawskiego. Legiony. Kultura Wileńska. Punkty wyjścia twórczości Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego. Różnice. Hamlet warszawski. Zagadnienie hamletyzmu. Krasiński jest najgłębszą ilustracją zagadnienia tego w sztuce. Krasiński i ojciec. O czem marzy dzieckiem. Twórczość lat dziecinnych. Dramat warszawski. Genewa. Rok trzydziesty pierwszy. Korespondencya z Reevem. Krystalizacya

stanu duszy z którego zrodziła się Nieboska i Irydyon. Krasiński i Chateaubriand.

II. Tło ideowe i historyczne, wśród którego powstawała Nieboska. Mistyka społeczna: De Maistre, Ballanche. Jasnowidztwo niemocy. Dramat wewnętrzny Krasińskiego, z którego narodził się poemat. Alternatywa Romantyzmu i jego niebezpieczeństwo: przeznaczanie świata dla własnego usprawiedliwienia. Styl dramatyzującej nieszczerości. Nieboska komedia i my. Krasiński i Karol Marks, Hrabia Henryk. Pankracy. Orcio. Budowa dramatu.

III. Irydyon. Analiza poematu. Stany duszy, z których się narodził. Hipostazowanie niemocy i przeanielenie jej — niebezpieczeństwo historyzofii Krasińskiego. Polska po roku trzydziestym pierwszym i Krasiński. Nawet tam, gdzie Krasiński dramat swój układał — życie późniejszych pokoleń krwią go wypełniło. Wizjoner piekła polskiego. Listy Krasińskiego. Cieszkowski. Emigracja polska. Myśl polska: Hoene-Wroński, Bukaty, Towianizm. Łata przejścia i zwątpienia. Krystalizacja

wiary. Rzut oka na dotychczasowy rozwój. Krasiński i Wyspiański — antyteza.

IV. Święte księgi narodu polskiego. Religia narodowości. Kurs literatur Mickiewicza. Anelli. Przedświt. Psalmi. Krasiński, Słowacki. Czem był Krasiński dla Polski i czem być powinien. Współczesność nasza przed sądem romantyzmu. Czy romantyzm był przewyciężony. Rozkład pozytywizmu współczesnego. Krasiński dyagnosta. Krasiński i Dostojewski. Dusze dwóch narodów. Polska w wieku XIX.

Bibliografia:

- 1) Nic nie czytać o Krasińskim — a wszystko Krasińskiego.
- 2) Kurs literatur słowiańskich Mickiewicza.
- 3) Ze Słowackiego przynajmniej: Anelli. Do autora Trzech Psalmów. List do Adama Czartoryskiego.
- 4) Limanowskiego: Historia demokracji Polskiej.
- 5) Cieszkowski: Ojciec nasz. Część I.

Marcin Ernst: **Fizyczna budowa słońca i planet.**

I. Słońce: a) rozmiary i masa, b) granulacja, c) plamy i pochodnie, d) ruch wirowy, e) protuberancje, korona, f) chemia słońca, g) promieniowanie, temperatura, h) energia słoneczna.

II. Planety: a) Merkury, b) Wenus, c) Ziemia i księżyc ziemski, d) Mars, e) Jowisz, f) Saturn, g) Uran, h) Neptun.

III. Układ słoneczny: a) charakterystyczne cechy, b) powstanie układu.

Bibliografia:

Najobfitszem źródłem wiadomości są czasopisma specjalne, np. *Astronomische Nachrichten*, *Astrophysical Journal*, *Bulletin Astronomique* etc., jak również popularne, np. *Sirius*, *Astronomische Rundschau*, *Himmel und Erde* etc.

Dla zorientowania się w metodach badania, poleciłbym:

Leheiner: *Spectralanalyse der Gestirne*,

Müller: *Photometrie der Gestirne*.

Dla zorientowania się wogóle w materji układu wystarcza:

Jędrzejewicz Jan: *Kosmografia*,

Ernst M.: *O przyrodzie planet*,

Wolf R.: *Handbuch der Astronomie*,

Valentiner W.: *Handwörterbuch der Astronomie*.

Wilhelm Feldman: **Henryk Ibsen.**

Nic nie czytać o Ibsenie — wszystkie natomiast dzieła Ibsena.

Zygmunt Heryng: Logika ekonomii.

Wykład pierwszy. Nieokreślony zakres ekonomii i chwiejna jej treść, jak o tem świadczy nieustalona dotychczas nazwa tej nauki (ekonomia polityczna, narodowa, społeczna). Dlaczego ostatnia nazwa (ekonomia społeczna) jest najwłaściwsza? Związek ekonomii społecznej z innymi naukami, a zwłaszcza z socjologią. Konieczność rozpatrywania wszelkich zjawisk i pojęć ekonomicznych z ogólnego społecznego punktu widzenia. Zasada świadomego dążenia ku osiągnięciu stawianych celów przy minimalnych wysiłkach jako charakterystyczna cecha działalności gospodarczej. Gospodarstwo jako całokształt środków i urządzeń odpowiadających temu założeniu. Formy gospodarstw. Zasada minimalnych wysiłków w przyrodzie i technice. Stosunek techniki do ekonomii.

Wykład drugi. Treść ekonomii społecznej w tym najogólniejszym zarysie, na który wskazuje praktyka życia ekonomicznego w obecnej jego fazie. Ogólna

charakterystyka współczesnej fazy życia gospodarczego, jako towarowej i kapitalistycznej formy produkcji. Stadya, przez które przechodzi materiał surowy, zanim jako ostateczny wytwór dostaje się do rąk s o-żywcy. Spożycie bezpośrednie i spożycie p o-średnie w celach dalszej produkcji. Czynniki współdziałające przy wytwarzaniu (przyroda, praca, kapitał). Wartość i cena. Podwójny charakter wartości. Cena jako wartość zrealizowana i wyrażona w pewnej summie pieniędzy. Odroczone realizacja wartości czyli transakcyja kredytowa.

Wykład trzeci. Typy różnych gospodarstw i ich wspólna kapitalistyczna organizacya. Specyalne formy gospodarstw kredytowych. Dochód i cztery jego zasadnicze działy (renta, zysk, procent, zarobek lub pensya). Wpływ państwa na bieg życia gospodarczego.

Wykład czwarty. Złożoność i zmienność zjawisk ekonomicznych. Konieczność ścisłego przestrzegania zasad logicznych i teoretyczno-poznawczych w badaniu zjawisk ekonomicznych. Dwie ogólne drogi

poznawania prawdy (opis i przyczynowe
wyświetlenie zjawisk). Rozgałęzienie tych
dróg ze względu na zmienność zjawisk eko-
nomicznych i zależność form zjawiskowych
od naszej świadomości. Zasadnicze działy
ekonomii społecznej w związku z powyż-
szymi momentami. I. Ekonomia opisowa:
a) historia przeszłych form życia ekono-
micznego, b) opis współczesnej jego formy.
II. Ekonomia teoretyczna: a) ewolucja ży-
cia gospodarczego (dynamika ekonomiczna),
b) teoria współczesnego życia ekono-
micznego (statyka ekonomiczna). III. Ekono-
mika (pożądane formy życia ekonomicznego):
a) oddziaływanie państwa na bieg życia go-
spodarczego (teoria finansów), b) oddziały-
wanie myśli reformatorskiej po za państwem
na bieg życia gospodarczego.

W y k ł a d pi ą t y. Teorye dedukcyjne
Adama Smitha, D. Ricardo, Karola Marxa,
Rodbertusa von Jagetzow. Wątpliwości, ja-
kie te teorye nasuwają. Niemożność ich
usunięcia bez sprowadzenia spornych kwe-
styj na grunt teoretyczno poznawczy.

W y k ł a d sz ó s t y. Ogólne zasady teo-

retetyczno poznawcze. Pojęcie faktu i zjawiska, pojęcie przyczyny zjawiska w odróżnieniu od warunków, wśród których dane zjawisko występuje. Pojęcie skutku działania i miary działania. Pojęcie układów. Pojęcie siły i pracy. Pojęcie energii czynnej i moźebnej (kinetycznej i potencyalnej).

Wykład siódmy. Zastosowanie pozyskanej powyżej teoretyczno poznawczej i energetycznej podstawy do wyjaśnienia zasadniczych pojęć ekonomicznych.

Wykład ósmy. Krytyka poglądów Marxa i Rodbertusa z powyższego stanowiska. Wywody ostateczne.

Bibliografia.

A. Z dziedziny logiki energetyki.

Maxwell. Materya i 'ruch (w przekładzie S. Dicksteina 1879 r.).

Balfour Stewart. Zachowanie energii.

W. Ostwald. Krytyka materyalizmu naukowego.

Z. Heryng. Logika ekonomii.

W. Wundt. Teorya poznania.

Wład. Natanson. Początkowy kurs fizyki.

B. Z dziedziny ekonomii.

Adam Smith (w francuskim języku). Wydawnictwo Guillaumin & Comp. w Paryżu.

Kautsky. Teorya wartości (polski przekład pracy Kautsky'ego: Karl Marx Oekonomische Lehre).

Rodbertus von Jagetzow. Zur Beleuchtung der sozialen Frage (jest ruski przekład prof. Tarakowa).

Z. Heryng. Gawędy ekonomiczne.

Bolesław Hryniewiecki: O życiu roślin w górach ze specjalnem uwzględnieniem roślinności Tatrzańskiej.

Zadania geografii roślin w jej historycznym rozwoju. Ogólne warunki życia roślin w górach. Klimat. Gleba. Podział na krainy roślinne. Granice pionowego rozmieszczenia roślin. Granica roślin uprawnych i granica lasów.

Charakterystyka poszczególnych zbiorowisk roślin, spotykanych w Tatrach. 1) Kraina uprawna. 2) Kraina dolnych regli: świerk, jodła, buk. 3) Kraina górnych regli: czyste lasy świerkowe. 4) Kraina kosodrzewu zbitego: limba, kosodrzew. 5) Kraina kosodrzewu rozrzuconego, niskiego. 6) Górna kraina alpejska. 7) Kraina płatów śnieżnych.

Przystosowanie się roślin do warunków życia w górach. Cechy morfologiczne, budowa anatomiczna oraz funkcje fizjologiczne roślinności górskiej. Doświadczenia Bonnier'a i Kerner'a. Stosunek roślin górskich do świata owadów. Rozsiewanie się nasion roślin górskich. Powinowactwo flory ta-

trzańskiej z florą arktyczną oraz z florą innych grzbietów górskich. Historia rozwoju szaty roślinnej w Tatrach w związku z historią rozwoju roślinności starego ładu.

Bibliografia.

1. Ogólna.

- Warming E. Zbiorowiska roślinne. Warszawa 1900. (Str. 130—132, str. 225—256, i 341—345).
- Schimper A. F. W. Pflanzengeographie auf physiologischer Grundlage. Jena 1898. (Zwłaszcza rozdz. IV. część 3. „Die Höhen“.)
- Kerner v. Marilaun. Pflanzenleben 2 Bände. Leipzig u. Wien 1898.
- Drude O. Deutschlands Pflanzengeographie Bd. I. Stuttgart 1898.
- Christ H. Pflanzenleben der Schweiz. Zürich 1879.
- Schröter C. Das Pflanzenleben der Alpen. Zürich 1904/5 (wychodzi zeszytami).
- Kerner v. Marilaun. Das Pflanzenleben der Donauländer. Wien 1863.
- Sendtner. Vegetationsverhältnisse Südbayerns. München 1854.
- Engler A. Die Pflanzenformationen und die Pflanzengeogr. Gliederung der Alpenkette. Notizblatt des Kgl. bot. Gartens. Berlin 1901.
- Kerner v. Marilaun. Die Abhängigkeit der Pflanzengestalt von Klima und Boden. 1869.

- Müller-Lippstadt H. Alpenblumen, ihre Befruchtung durch Insecten und ihre Anpassung an dieselben. Leipzig 1881.
- Bonnier et Flahault. Observations sur les modifications des végétaux suivant les conditions physiques du milieu. Annales des sciences naturelles VI série. T. VII. 1879.
- Bonnier G. Cultures expérimentales dans les hautes altitudes. Comptes Rendus d. l'Acad. d. Sc. 1890.
- Influence des hautes altitudes sur les fonctions des végétaux. *ibid.*
 - Etude expérimentale sur l'influence du climat alpin sur la végétation et les fonctions des plantes. — Bull. d. la Soc. de Bot. de France. 1888.
 - Les plantes arctiques comparées aux mêmes espèces des Alpes et des Pyrénées. — Revue générale de botanique. T. VI. 1894.
 - Recherches expérimentales sur l'adaptation des plantes au climat alpin. — Annales des Sciences Naturelles. Isérie. T. XX.
 - Cultures expérimentales dans les Alpes et les Pyrénées. Revue générale de botanique Tome II.
- Łaźniewski. Beiträge zur Biologie der Alpenpflanzen. Flora. Bd. 82. 1896.
- Vogler P. Die Verbreitungsmittel der schweizerischen Alpenpflanzen. Flora 1900. 89 Bd. (Ergänzungsband). 1901.
- Wagner A. Zur Kenntniss des Blattbaues der Alpenpflanzen und dessen biologischer Bedeu-

- tung. — Sitzungsber. der Wiener Akademie
Bd. CI. Abt. I. 1892.
- Jungner. Klima u. Blatt in der Regio alpina. —
Flora. Ergänzungsband. 1894.
- Engler A. Versuch einer Entwicklungsgeschichte
der Pflanzenwelt. 1879.
- Jerosch Marie. Geschichte und Herkunft der
schweizerischen Alpenflora. — Leipzig 1903.

Bibliografia dotycząca Tatr.

- Rehman Antoni Dr. Karpaty opisane pod
względem fizyczno-geograficznym. Lwów 1905.
Roz. XI. Roślinność Tatr, str. 192—212.
- Łapczyński Kazimierz. Zasięgi pionowe
niektórych roślin w części Tatr najbliższej Za-
kopianego. Pamiętnik Fizyograficzny. Warszawa
1883.
- Kotula Bolesław. Rozmieszczenie roślin na-
czyniowych w Tatrach. — Kraków 1889—1890.
- Kahlenberg G. Flora Carpathorum principa-
lium. Göttingae. 1814.
- Sagorski E. und Schneider G. Flora der
Centralkarpathen. — 2 Tomy. Lipsk 1891.
- Pax F. Grundzüge der Pflanzenverbreitung in
den Karpathen. I Bd. Leipzig 1898.
- Berda u F. Flora Tatr, Pienin i Beskidu Zachod-
niego. Warszawa 1890.
- Do szybkiego zaznajomienia się z ważniejszymi
przedstawicielami górskiej flory może służyć nie-

wielki atlas: Taschenflora des Alpenwanderers.
Ludwig Schröter und Dr. C. Schröter Zürich. 1904.
Z krótkimi objaśnieniami w 3-ch językach (nie-
mieckim, francuskim i angielskim).

Fan Jakubowski: Dzieje Unii Polski z Litwą za Jagiellonów.

Wstęp.

Unia — fakt przełomowy dziejów polskich. Z państwa drugorzędnego wśród grupy narodów zachodnich staje się Polska pierwszorzędną potęgą polityczną na wschodzie Europy. Sprzeczność zdań co do użyteczności czy szkodliwości unii. Fałszywy punkt widzenia. Zadaniem wiedzy nie jest obrona lub potępienie faktów, lecz tylko ich wyjaśnienie.

Geneza unii.

Myśl unii wyszła z Polski. Kazimierz W. i jego plany. Polska satelitą Węgier. Projekt Ludwika połączenia Polski z Brandenburgią. Niepopularność tego projektu. Nowy plan panów krakowskich. Bezpośrednie jego pobudki. Warunki postawione wielkiemu księciu Litwy.

Przyjęcie propozycyi przez Jagiełłę i jego naród. Co nam mówią dokumenty. Trudność

wyrozumienia właściwych pobudek działania Jagiełły i jego braci. Najbardziej prawdopodobna hipoteza.

Litwa.

Stan społeczny, polityczny i kulturalny Litwy przed przyjęciem chrześcijaństwa. Naród, tracący podstawy swego bytu. Ruś Litewska.

Unia wchodzi w życie.

Chryścianizacya Litwy i hołd złożony przez jej książąt Koronie Polskiej. Litwa prowincyą Korony. Łaski bojarom. Opozycya narodowa. Walka z opozycyą wspieraną przez Krzyżaków. Jagiełło wchodzi w kompromis z opozyą: wódz jej Witold zostaje księciem — namiestnikiem, potem wielkim księciem litewskim; Litwa jednak pozostaje i nadal własnością Korony.

Nowa forma unii.

Litwa, nie zrywając dawnych zapisów uniowych, staje się faktycznie państwem równorzędnem z Polską. Wspólna walka

z Zakonem niemieckim. Stanowisko Witolda wobec Polski. Faktyczna równorzędność narodów znajduje częściowy swój wyraz w akcie unii Horodelskiej. Zasada braterstwa po raz pierwszy tu wygłoszona.

Litwa za Witolda.

Przeobrażenie Litwy za Witolda. Kato-licyzm podparą narodowości. Zniesienie księstw dzielnicowych i stworzenie państwa unitarnego. Stosunek do Rusi. Potęga zewnętrzna.

Unia zachwiana.

Zamysły Witolda na schyłku jego życia. Śmierć Witolda i powstanie Świdrygiełły. Zygmunt Kiejstutowicz. Zwycięstwo Polaków i wznowienie unii, opartej na przynależności Litwy do Polski. Równouprawnienie Rusinów. Śmierć Zygmunta i faktyczne zerwanie unii przez Litwinów. Plany zaborcze Oleśnickiego. Opozycja polska doprowadza do unii, opartej na równorzędności obu państw.

Unia osobista za Kazimierza Jag.

Niewyrównane sprzeczności w pojmowaniu unii przez Polaków i Litwinów. Dopominanie się Litwinów o osobnego wielkiego księcia. Spory graniczne pomiędzy obu państwami. Zachwianie się potęgi politycznej Litwy. Niebezpieczeństwo ze strony Moskwy. Wewnętrzne sprzeczności w ustroju państwa litewskiego. Litwa, będąca w rozterce z Polską, idzie jednak tą samą co Polska drogą rozwoju. Wolności szlacheckie. Testament Kazimierza Jagiellończyka.

Zerwanie unii.

Aleksander wielkim księciem Litwy. Ograniczenie władzy monarszej przez panów litewskich. Polityka pokojowa względem Moskwy; jej niepowodzenie. Litwa zagrożona dąży do wzmocnienia unii. Aleksander wyniesiony na tron Polski łączy znowu oba narody. Unia Mielnicka ułożona przez Polaków, nieprzyjęta przez Litwę.

Unia osobista wznowiona.

Długie panowanie Zygmunta I. toruje

drogę pokojowemu zbliżeniu się obu narodów. Pomoc Polaków w wojnie z Moskwą. Szlachta litewska jako nowy czynnik polityczny. Wzrost oświaty w Polsce i na Litwie. Polonizacya magnatów i kleru. Wzrastające poczucie wspólności kulturalnej.

Unia parlamentarna.

Dążność do przeobrażenia unii osobistej w realną u Polaków i u Litwinów. Projekt unii polski i projekt litewski. Różnica w stanowisku magnatów i szlachty litewskiej. Wojna inflancka skłania ostatecznie Litwinów do unii. Sejm Lubelski 1569 r. Unia dokonana nawpół przez inkorporację, nawpół przez umowę stron równorzędnych. Treść unii jest wypadkową walczących sił politycznych. Słabość Litwinów w tej walce: brak spójności w ich państwie. Litwa rozczłonkowana nierównym jest kontrahentem i wstępuje na plan drugi wobec Polski. Rzeczpospolita „obojga narodów“ staje się w rzeczywistości Rzeczpospolitą Polską.

Wnioski.

Przypadek dziejowy zbliżył ze sobą dwa sąsiednie narody. Warunki polityczne utrwaliły ten związek. Dalszy rozwój ekonomiczny, społeczny i t. d. obu narodów szedł coraz bardziej podobnymi do siebie drogami, aż przyprowadził je w końcu do jedności państwowej. W jedności tej utonęła indywidualność jednego z narodów. Wynik taki był koniecznością dziejową: nim się zamknęły dzieje dawnej Polski i Litwy. Jak się ukształtuje stosunek nowej Polski do nowej, odrodzonej Litwy tylko przyszłość pokazać może.

Bibliografia przedmiotu.

Stopień I.

Genezę unii polsko-litewskiej i przebieg jej aż do zjazdu Horodelskiego włącznie malowniczo przedstawia

Szajnocha w swem dziele: *Jadwiga i Jagiello*. Dzieło to bardzo obszerne i trochę już przestarzałe (wyszło w roku 1855) nie zostało zastąpione dotąd przez żadne inne.

Króćiej i zwięźlej opowiada o pierwszych fazach unii cenna praca:

A. Lewicki. Powstanie Świdrygielły. Ustęp z dziejów unii Litwy z Koroną. Kraków 1892.

Szczegółowiej opisane tu są krytyczne chwile, jakie przeżywała Unia po śmierci Witolda.

Uzupełnieniem powyższej pracy może służyć rozprawka:

L. Sroczyński. Elekcyja Kazimierza Jag. na króla polskiego. Rzeszów 1904.

Dalsze dzieje unii polsko-litewskiej znaleźć można w obszernej i cennej pracy rosyjskiej:

М. Любавский. Литовско - русский сеймъ. Москва. 1901.

Praca ta, obok historyi rozwoju stanu szlacheckiego i jego reprezentacyi na Litwie, daje też dzieje unii na sejmach litewskich. Mamy tu również opis sejmu Lubelskiego z r. 1569. *)

Stopień II.

Dla głębszego zbadania dziejów unii koniecznem jest bliższe zapoznanie się z rozwojem dziejowym obu państw uniowych. Pozostawiając dzieje Polski jako bardziej znane na stronie, wskażemy tu dzieła, które mogą być wstępem do poznania stanu wewnętrznego Litwy w epoce Jagiellońskiej. Dzielami temi są przedewszystkiem prace uczonego rosyjskiego M. Lubawskiego. Pierwsza podstawowa praca jego nosi tytuł:

*) Opis sejmu Lubelskiego znaleźć można we wszystkich dziełach, obejmujących całość dziejów polskich, a także u Korzona. Hist. Nowoz. I, 1889, str. 336—342.

М. Любавскій. Областное дѣленіе и мѣстное управление Литовско - Русскаго государства. Москва. 1893.

Jest to dzieło niebardzo może dostępne, ale dające niezliczoną ilość faktów do wyjaśnienia wewnętrznych dziejów Litwy ówczesnej.

Uzupełnieniem tej pracy może służyć rozdział, poświęcony formom władania ziemią na Litwie (str. 586—630) w dziele:

М Довнаръ - Запольскій. Государственное хозяйство вел. княж. Литовскаго. Т. I. Кіевъ. 1901.

Inną stronę wewnętrznych dziejów Litwy przedstawił prof. Lubawskij w drugiej podstawowej swej pracy, poświęconej dziejom sejmu litewskiego. Tytuł tej pracy przytoczyliśmy wyżej.

Z nielicznych prac polskich, poświęcanych w ostatnich czasach dziejom litewskim, szczególnie się wyróżnia praca monograficzna:

Ф. Рапée. Polska i Litwa na przеломіе вѣковъ средних. Т. I. Kraków 1903.

Tu znajdzie czytelnik ciekawy obraz Litwy w końcu panowania Kazimierza Jag.

Przeczytanie powyższych dzieł da czytelnikowi trwałą podstawę, na której będzie mógł rozpocząć samodzielne studia nad przeszłością litewską. Studya te oparte już będą na bezpośrednio zapoznaniu się ze źródłami oraz z dawną, bardzo bogatą literaturą przedmiotu.

Witold Narkiewicz Jodko: Demokracja w nowoczesnem prawie państwowem.

Pochodzenie konstytucyj współczesnych: Ustrój stanowy. Jego rozkład. Absolutyzm oświecony. Walka z absolutyzmem różnych klas społecznych. Wprowadzenie ustroju konstytucyjnego w Europie Zachodniej i Środkowej. Różne drogi, które narody doszły do konstytucyi (Francya, Włochy. — Niemcy, Austria. — Anglia, Szwajcarya. — Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Australia).

Walka o prawo: Zwierzchnictwo ludu a forma państwowa: Monarchia konstytucyjna, monarchia parlamentarna, republika.

Zwierzchnictwo ludu a władze naczelne w państwie: Rola naczelnika państwa. Jego odpowiedzialność. — Prawa parlamentu i jego członków. — Odpowiedzialności ministrów. — System dwu izb prawodawczych. — Polityczne prawo wyborcze. — Kontrola ludu nad parlamentem.

Zwierzchnictwo ludu a administracya: Zależność urzędników od naczelnika pań-

stwa, ministrów, parlamentu, ludu. Wpływ ludu na administrację pośredni — przez parlament, i bezpośredni — przez wybieranie ich). Odpowiedzialność sądowa urzędników.

Centralizacya i federalizm. Zależność wpływu tych czynników na demokrację od społecznego i narodowego składu danego państwa. Autonomia gmin wiejskich i miejskich. Rola stolic w początkach nowoczesnej demokracji a dziś. Socjalizm municypalny.

Prawa osobiste: Dawne pojęcie nietykalności osoby. Resztki przywilejów. Dzisiejsze gwarancje praw osobistych. Prawo do dobrobytu: prawnie zagwarantowana ochrona pracy, ubezpieczenie od nieszczęść przyrodzonych i przypadkowych, od nędzy itd.

Inne instytucje państwowe i ich stosunek do demokracji (armia, urzędy pracy, szkolnictwo, sądownictwo itd.).

Literaturę poda prelegent w czasie wykładów. Na razie może polecić tylko następujące, wszystkim dostępne dzieła:

A. Esmein. Zasady prawa konstytucyjnego.
Warszawa 1904.

Okolski. Ustrój państw Europejskich i Stanów
Zjednoczonych Ameryki Północnej, Warszawa 1888.

K. Seignobos. Historia polityczna Europy
współczesnej.

*Stanisław Karpowicz: Zasady wykształcenia
ogólnego.*

Wykł. I. II. Cel wykształcenia ogólnego.

Cel wykształcenia wysnuwa się drogą indukcyjną z rozważania zasadniczych potrzeb człowieka. Określenie tych potrzeb (zabezpieczenie bytu i umiejętność życia samodzielnego).

Środki do ich zaspokojenia na niższych i wyższych szczeblach kultury.

Zagadnienia podstawowe: człowiek kulturalny zaspakaja potrzeby swoje drogą pośrednią, za pomocą narzędzi, instytucji i urzędzeń społecznych; których dzieje stanowią istotną treść historii cywilizacji.

(Bibliografia: Dzieje cywilizacji powszechnej ze stanowiska socjologicznego).

Umysłowość, wiedza, nauka, jako środek do wynalezienia sposobów ku zaspokojeniu potrzeb, ze stanowiska rozwoju kultury, historii nauk i psychologii.

(Bibliografia: Zasadnicze pojęcia odnośnych nauk).

Wykł. III. IV. Środki do osiągnięcia ostatecznego celu wychowania:

a) Sprawność fizyczno-psychiczna. Główne warunki prawidłowego rozwoju organizmu. Współzależność procesów fizjologicznych i psychologicznych. Sprawność ogólna polega na odpowiednim uzależnieniu działalności od procesów poznawczych.

Zagadnienia podstawowe: Zasady higieny. Współzależność zjawisk fizjologicznych i psychologicznych. Psychologia uczuć i myśli.

Wykład V.

b) uzdolnienie do pracy zawodowej.

c) uzdolnienie do świadomego udziału w życiu zbiorowym.

Zagadnienia podstawowe: Jednostka a społeczeństwo.

Wykład VI. VII.

d) Wykształcenie estetyczne.

(Bibliografia: Spencer: Szkice filozoficzne (odnośny artykuł), Grosse: Początki sztuki, Guyau: Zagadnienia estetyki współczesnej).

Wykład VIII. Plan wykształcenia ogólnego.

Zagadnienia podstawowe: Zjawiska przy-
rody i życia społecznego w świetle teorii
rozwoju.

Ź. Kodisowa: Irracyonalność pojęć jako źródło metafizyki.

Wykład I.

Uzasadnienie biologiczne teorii rzeczywistości. Złudzenie a rzeczywistość. Dwojakość pojęcia rzeczywistości. Cechy doświadczenia pierwszorzędne i drugorzędne. Pojęcie irracjonalności. Zależność tego pojęcia od ciągłości systematycznej wiedzy.

Wykład II.

Czy rzeczywistość bezpośrednia może być irracjonalną? Złudność wrażeń zmysłowych. Teoria Balfoura. Pogląd gienetyczny na rozwój umysłowy człowieka. Darwinizm. W rozwoju życia chodzi nie o „prawdziwość“ wrażeń, ale o racjonalność odruchów. Dążenie do prawdy jest zjawiskiem rozwojowym drugorzędnym. W doświadczeniu człowieka obie składowe części poznania: charakter i elementy, nie są w równej mierze podporządkowane walce o byt, a mianowicie prawu przystosowania się.

Wykład III.

Irracyonalność pojęć. Przyporządkowanie, jako źródło irracjonalności. Przyporządkowanie ilościowe i jakościowe. Przykłady. Historyczne warunki przyporządkowania.

Wykład IV.

Systemy pojęć (pojęcia przyporządkowane) i rzeczywistość. Reszty. Przyporządkowanie mechaniczne. Przyporządkowanie energetyczne. Poglądy na świat, a rzeczywistość.

Wykład V.

Irracyonalność pojęć, jako źródło metafizyki. Stosunek pojęć irracjonalnych do rzeczywistości. Metodologiczna wartość systemów pojęć, zawierających w sobie pojęcia irracjonalne. Nauka i filozofia wobec pojęć irracjonalnych.

Wykład VI.

Typy wartości irracjonalnych przyporządkowania pojęć jednorodnych i różnorodnych. Przykłady: Kauzalizm i finalizm.

Podział i klasyfikacya. Przyporządkowania skomplikowane. Przykład: pojęcia fizyczności i psychiczności.

Bibliografia przygotowana w z a
d o w y k ł a d u.

- A. Lewenberg. Zasada opisu i przyporządkowania w matematyce. (Myśl.)
- J. Kodisowa. Rzeczywistość a jej naukowe pojęcie. (Studia filozoficzne.)
- Meinong. Ueber Gegenstände höherer Ordnung. (Zeitschrift für Psych. und Phys. d. Sin. Org. B. 22.)
- A. J. Balfour. Betrachtungen angeregt durch die neue Theorie der Materie. (Naturwiss. Rundschau, XIX. Jahrg. October.)
- E. Mach. Kritischer Rückblick auf die Entwicklung der Thermodynamik. Die Quellen des Energieprincipes. (Principien der Wärmelehre.)
- F. Wald. Kritische Studie über die wichtigsten chemischen Grundbegriffe. (Annalen d. Naturphil. H. 1, 2.)
- Ostwald. Grundlinien der Energetik. (Berichte d. kön. Sächs. Ges. zu Leipzig 1892.)
- J. Kodisowa. Problemat energetyki. (Studia filozoficzne.)

Bibliografia metod badania.

R. Avenarius. Weltbegriff.

- E. Mach. Odczyty popularno-naukowe.
— Wstęp do „Zur Analyse der Empfindungen“.
Hertz. Wstęp do „Principien der Mechanik“.

Bibliografia uzupełniająca.

- R. Avenarius. Kritik d. Erfahrung.
E. Mach. Principien der Wärmelehre.

Stanisław Koszutski:
Życie ekonomiczne Król. Polskiego.

Przed wykładami prelegent poda program
szczegółowy.

Kazimierz Kraus:
Materyalizm historyczny.

Przed wykładami prelegent poda program
szczegółowy.

Adam Antoni Kryński: Rozwój języka polskiego.

I. Wstęp. Językoznawstwo dzisiejsze i jego zadania. — Rodzina języków słowiańskich. Stanowisko języka polskiego wśród języków tej rodziny. Ważność języka starosłowiańskiego dla badań każdego z tych języków. — Język polski w pierwszym okresie swego wyodrębnienia się. Strona fonetyczna języka, zasób leksykalny, budowa wyrazów i formy gramatyczne w tym czasie. — Zmiany fonetyczne i morfologiczne, dokonane w języku przed wiekiem XIV.

II. Wiek XIV i XV. Wytworzenie się języka literackiego. Stan języka w zakresie głosowni, słoworodu czyli etymologii; formy deklinacyjne i konjugacyjne. Utrata niektórych form z okresu poprzedniego. Wpływy zewnętrzne: języka niemieckiego, czeskiego i łaciny; wpływ tatarskiego w pewnym zakresie leksykalnym. — Pisownia zabytków rękopiśmiennych tego okresu. Początki prac nad językiem polskim. Jakób Parkosz.

III. Wiek XVI i pierwsza połowa XVII. Wydoskonalenie się języka polskiego literackiego w prozie i poezji. Przekształcanie się i ujednostajnianie form deklinacyjnych pod wpływem analogii jednych do drugich. Podobnego rodzaju przeobrażenia w zakresie konjugacyi. — Wpływ łaciny pod względem leksykalnym (słownictwu) i wpływ jej ograniczony w zakresie składni. Wyrazy włoskie. Pomnożenie się słownictwu. Uszczuplenie się zasobu form gramatycznych. Znamiona wystąpienia staropolskiego. Język Reja, Kochanowskiego, Orzechowskiego, Górnickiego, Bielskich, Skargi, Szymonowicza i tylu innych. — Prace gramatyczne w tym okresie — Stanisław Zaborowski, Jan Seklucyan, Piotr Stojęński (Statorius), Jan Januszowski, Kochanowski i Górnicki. Fran. Meniński (Mesgnien) i inni. — Słownikarze: Mączyński, Knapki.

IV. Druga połowa wieku XVII i XVIII. Mieszanie wyrazów i wyrażeń łacińskich do tekstów języka polskiego. Język Wacława Potockiego, Kochowskiego, Morsztynów i in-

nych. Wpływ francuszczyzny w wieku XVIII. — Wyrazy tureckie i madziarskie. — Zacieranie się niektórych właściwości fonetycznych i morfologicznych w mowie polskiej tego okresu. — Gramatycy: Kleczewski, Szylarski, Kopczyński. — Słownikarstwo: Troetz.

V. Wiek XIX. Odrodzenie nauk w drugiej połowie wieku XVIII. — Otrząśnienie się języka od przymieszek łacińskich i francuskich. Wzbogacenie się strony leksykalnej języka. Zmiany w języku tego stulecia fonetyczne i wyrównanie niektórych form drogą upodobnienia morfologicznego. Wydoskonalenie się języka w szkole wielkich poetów i prozaików wieku XIX. — Badania gramatyczne: Kopczyński, Mroziński. Towarzystwo przyj. nauk w Warszawie i późniejsi gramatycy. Prace językoznawcze najnowszego okresu. — Słownikarstwo: Linde, Karłowicz.

VI. Dialektologia polska. Badania ściśle naukowe narzeczy polskich. Lucyan

Malinowski. — Ugrupowanie narzeczy polskich i ważniejsze ich znamiona. — Charakterystyka gwary zakopiańskiej. — Leksyczne właściwości mowy ludowej. — Słownik ludowy albo etymologia ludowa. — Semazjologia czyli nauka o rozwoju znaczeń wyrazów w historii języka polskiego.

Bibliografia przedmiotu.

Dziela i rozprawy pomocnicze.

- J. Baudouin de Courtenay. O drewnie-polskom jazykie do XIV stoletija. Lipsk 1870.
- A. Kalina. Historia języka polskiego. I. Formy gramatyczne. Lwów 1883 (zawiera obraz form gramatycznych języka polskiego do końca w. XVIII).
- A. Brückner. Cywilizacya i język. Szkice z dziejów obyczajowości polskiej. Warszawa 1901.
- A. Brückner. Z dziejów języka polskiego. Studya i szkice. Lwów 1903.
- Wł. Nehring. Altpolnische Sprachdenkmäler. Systematische Übersicht, Würdigung und Texte. Berlin 1887.
- Wiadomości krytyczne o pomnikach polszczyzny, począwszy od najdawniejszych, znajdzie czytelnik w Pracach filologicznych, t. I, w dziale p. t. „Przegląd bibliograficzny prac naukowych o języku polskim“, mianowicie w części jego

- p. n. „Pomniki polszczyzny i ich opracowania pod względem językowym: Wiek XIV i XV“, *Prace fil. t. I*, str. 608—643, wiek XVI i XVII, tamże str. 643—662.
- G. Korbut. Wyrazy niemieckie w języku polskim pod względem językowym i cywilizacyjnym. Warszawa 1893 (odbitka z t. IV *Prac filolog.* stron 216).
- L. Malinowski. Zur Volksetymologie 1869 (w *Beiträge zur vergl. Sprachforschung.* VI, 300—305).
- L. Malinowski. Studya nad etymologią ludową (w *Pracach filologicznych*, t. I—III, Warszawa 1885—1891 r.).
- J. Karłowicz. Słoworód ludowy (odbitka z „*Dwutygodnika naukowego*“, Kraków 1878).
- J. Baudouin de Courtenay. Kilka wypadków działania analogii w deklinacyi polskiej, 1868 (w *Beiträge zur vergl. Sprachforsch.* VI, 19—88). Przekład polski dokonany przez autora, zamieszczony jest w tegoż *Szkicach językoznawczych*, Warszawa 1904 (str. 176—248).
- A. Darmesteter. *La vie des mots, étudiée dans leurs significations*, Paryż 1877.
- J. Rozwadowski. *Semazyologia czyli nauka o rozwoju znaczeń wyrazów. Jej stan obecny, zasady i zadania.* Lwów 1903 r. (odbitka z IX rocznika „*Eos*“).
- M. Bréal. *Essai de Sémantique (science des significations)*, Paryż 1904 (wyd. trzecie).

Ludwik Krzywicki:

Etnologia, folklor a historia w zastosowaniu do początków Polski.

Treść będzie podana przed wykładami.

Wskazywanie źródeł historycznych
Historia polska z historyi w zarysie
Wzrost do państwa polskiego

Wskazywanie źródeł historycznych
Historia polska z historyi w zarysie
Wzrost do państwa polskiego

Historia polska z historyi w zarysie

Historia polska z historyi w zarysie
Wzrost do państwa polskiego

Bibliografia.

- Омелянъ Огоновскій. Исторія русской литературы. Часть II. 2. вѣдѣль. Львѳвъ 1889.
- Н. И. Петровъ. Очерки укр. литер. XIX. столѣтя. Кіевъ 1884.
- L. Sowiński. Taras Szewczenko. Studium. Wilno 1861.
- Gwido baron Battaglia. Taras Szewczenko. Życie i pisma jego. Lwów 1865.
- J. G. Obrist. Taras G. Szewczenko itd. Czernowitz 1870.
- Emile Durand. Le poète national de la Petite-Russie Chevtchenko. Paris 1876.
- М. Драгоманів. Шевченко, українофіли й соціалізм. Громада. Женева 1879.
- І. Франко. Причинки до оціненія поезіі Тараса Шевченки. Сьвіт. Львів 1881 і 1882.
- Того-же. Наймичка. Записки наук. Товар. ім. Шевченки.
- Осип Третяк. Про вплив Міцкевича на поезію Шевченки. Краків 1892.
- Александръ Конисьскій. Тарас Шевченко-Грушівскій, хроника його життя. Львів 1898. Том I. 252. Том II. 393.
- Поезії Тараса Шевченки. Виданя товар. „Просвита“. У Львові 1902. (Ціна 2 короні). Сторін 698.
- Кобзаръ Тараса Шевченки. Виданя товариства імени Шевченки. Том I. — IV. 1893 і дальше.

Adam Mahrburg: Podstawy teorii nauki.

Wiedza wogóle i nauka. Cechy znamienne wiedzy naukowej. Rodowód nauki. Nauka jako funkcja społeczna.

Nauka jako twórczość i jako teoria wytworzona. Źródła wiedzy naukowej i narzędzia nauki. Pojęcia, sądy i wnioski. Dzieje nauki.

Jedność i ciągłość wiedzy naukowej. Podstawowe założenia i wymagalniki. Metody i próby.

Warunki rozwoju nauki. Podział nauk i jego podstawy. Przedmiot i zadanie nauk. System nauk.

Stosunki pomiędzy naukami. Hegemonia nauk poszczególnych w dziejach. Metody. Zasady i prawa.

Teoria nauki jako właściwa filozofia. Dzieje tego zagadnienia.

Dzieła do wstępnego przestudyowania:

Dr. Heinrich Rickert. Die Grenzen der naturwissenschaftlichen Begriffsbildung.

Poincaré. L'hypothèse.

Wilhelm Ostwald. Zur Theorie der Wissenschaft.

(Artykuł w „Annalen der Naturphilosophie“, tom IV, zeszyt 1.)

Romuald Minkiewicz: »Czy Darwinowska teoria doboru w walce o byt istotnie wyjaśnia ewolucję organiczną?«

I. Brak w literaturze naszej uwzględnienia wciąż rosnącej na Zachodzie krytyki Darwinizmu.

Inne teorie ewolucyjne a właściwa krytyka teorii Darwina.

Charakterystyka tej teorii. Przykłady ilustrujące działanie doboru naturalnego.

II. Krytyka, przyjmująca jako fakt „nieodzowne przechowanie ustrojów“ najodpowiedniejszych

a) Zasadnicza podstawa Darwinizmu — „przypadkowość i bezkierunkowość zmian“.

b) Powstawanie i rozwój narządów „homodynamicznych“. Oczy. Półkoliste kanały słuchowe itd.

c) Ścisła współzależność rozwoju pewnych części ustroju. Maskujące się kraby.

III. d) Ultradarwinizm. Niedorzeczność „panmiksyi“ Augusta Weissmanna, jako czynnika rozwoju wstecznego.

e) Dobór płciowy. Dowolność jego założeń.

IV. Krytyka wrzekomego „faktu“ nieodzownego przechowywania się ustrojów najodpowiedniejszych.

Zasada utylitaryzmu w ewolucyi. Wy-moczki.

Przywileje organizacyi a przywileje pozycyi. Pierwszy przykład Darwina.

V. Wyjaśnienie niektórych odpowiedzi Darwina na dawniejsze zarzuty. Wieloryby. Społeczeństwa polimorficzne.

Rozwój mutacyjny czyli heterogenetyczny.

Istotne znaczenie „doboru naturalnego“.

Trzydziestoletni bezowocny spór darwinistów z dwóch obozów społecznych o jakoby z „doboru“ wyptywający kierunek rozwoju społecznego.

Niemożność zastosowania Darwinizmu do socyologii.

Przedwczesność podobnych dociekań.

Henryk Monat: O Juliuszu Słowackim.

I. Pierwsza młodość poety — wpływy otoczenia. Krzemieniec — Wilno — studia uniwersyteckie i pierwsza miłość. Zasadniczy nastrój pierwszych uczuć poety i pierwszych prób poetycznych — „Duma ukraińska“. „Sonety“ — Powieść poetyczna — Warszawa — Pierwszy dramat — Znaczenie „Mindowego“. Rok 1830 — Wyjazd za granicę.

II. Paryż — pierwsze dwa tomy — nieporozumienia z Mickiewiczem. Niedoszły pojedynek z powodu trzeciej części „Dziadów“ — tom trzeci poezji Słowackiego. Poezja Słowackiego a Mickiewicza.

III. Wyjazd do Genewy — wpływ przyrody Szwajcarskiej na poetę — Stosunki osobiste — „Kordyan“ — Plan udramatyzowania przedhistorycznej Polski — „Balladyna“ — pomysł do „Lilli Wenedy“ — „Mazepa“ — Wyjazd do Włoch — Zygmunt Krasiński i jego pokrewieństwo tylko arty-

styczne z poezją Słowackiego — Podróż na wschód — Utwory z podróży: opis podróży w sestynach — Drobne wiersze — „Anhelli“ — Pobyt we Włoszech — Spółgłoszenie twórczości: „Poemat o Dantyszku“ — „W Szwajcaryi“ — „Ojciec Zadzumionych“ — „Wacław“ (1833—1838).

IV. „Godzina Myśli“ — „Kordyan“ i „Anhelli“ trylogia związana osobą poety — Sądy współczesne o poecie — sądy dzisiejsze — Trudność słusznej oceny z powodu dwóch momentów: subiektywizmu i poglądów społecznych.

V. Wyjazd do Paryża — nieudolność krytyki emigracyjnej — „Beniowski“ — „Lilla Weneda“ — Stosunki nawiązane z Mickiewiczem zerwane — Znaczenie „Beniowskiego“ — Satyra poematu — jego piękność i jego braki — Wrażenie poematu — Pobudki stąd dla poety — Odezwanie się nowej skłonności do dramatyzowania — „Niepoprawni“ tak samo tylko ustępem Beniowskiego, jak późniejszy „Książd Marek“ i „Sen srebrny Salomei“ (1839—1842)

VI. Dalszy ciąg Beniowskiego — „Książę Niezłomny“ — „Książdz Marek“ i „Sen srebrny Salomei“. — Stosunek poety do Towiańskiego i Mickiewicza — Mistyka w utworach dawniejszych Słowackiego — Wielkość i czystość zasad poety — Zerwanie z kołem Towiańskiego.

VII. Mistyczna filozofia poety — źródła tej filozofii — wpływy niemieckich systemów — mistyka jako dopełnienie wiary, jak u filozofów niemieckich mistyka dopełnieniem systemów czystego rozumowania — Utwory filozoficzne: „Genezis z Ducha“ — „List do Rembowskiiego“ — „Wykład nauki“. Mniejsze rozprawy, zdania, przypowieści i ulotne poezye — Twórczość poetyczna; Dramaty: „Agis“ — „Samuel Zborowski“ — „Zawisza“ — „Z dziejów Nowogrodu“ — Szczyt twórczości lirycznej: „Do autora trzech psalmów“ — Prostota epika w „Rozmowie z Matką Makryną“.

VIII. „Król-Duch“ najznakomitsze dzieło poety — opaczne sądy o największej epopei

romantycznej literatury polskiej — Trudność objęcia twórczości i kierunku jej u najsubiektywniejszego poety polskiego — Dzieła i życie poety jedną nierozdzieloną całością — jednym poematem — Czego domagać się musimy dla poety — Stanowisko Słowackiego w literaturze światowej.

Notatki bibliograficzne do wykładów o Juliuszu Słowackim.

I. Wydania dzieł poety.

Juliusz Słowacki. Dzieła, wydał Dr. A. Małecki, 4 tomy, Lwów, Gubrynowicz i Schmidt.

Juliusz Słowacki. Dzieła, wydał Dr. H. Biegel-eisen, 6 tomów. (Tom piąty i szósty zawierają objaśnienia i bardzo wiele szczegółów biograficznych). Lwów, Księgarnia Polska 1894.

Juliusz Słowacki. Listy, 2 tomy, Lwów, Gubrynowicz i Schmidt 1883.

Juliusz Słowacki. Listy z autografów poety, wydał L. Meyet, 2 tomy, Lwów, Księgarnia Polska 1899. (Zawiera tylko listy do matki po raz pierwszy z autografów — a nie z ich odpisów — wydane, a nadto pamiętnik poety z czasów wileńskich, warszawskich i paryskich 1827—1832).

II. Pisma pośmiertne.

Juliusz Słowacki. Pisma Pośmiertne, wydane staraniem A. Małeckiego, w 3 tomach, Lwów 1885, Gubrynowicz i Schmidt.

Juliusz Słowacki. Pisma Pośmiertne (Genezis z Ducha, List do I. N. Rembowskiego, Wykład nauki etc. etc.), wydał H. Biegeleisen, Lwów 1884.

Juliusz Słowacki. Poezye, Utwory dramatyczne i Proza, wydał Józef H. Rychter, Kraków 1889.

Juliusz Słowacki. Samuel Zborowski, wydał Henryk Biegeleisen, Warszawa, Jan Fiszler 1903.

Juliusz Słowacki. Zawisza Czarny, wydał Artur Górski, „Słowo Polskie“ 1903, październik i listopad.

Wydania urywków drobnych, listów poszczególnych i t. d. pomijam.

Dzieła i rozprawy o Juliuszu Słowackim.

Wyczerpującą bibliografię

- a) wydań pism Juliusza Słowackiego, ogłoszonych za życia poety zarówno jak i pośmiertnych,
- b) przekładów na obce języki,
- c) pism o życiu i działalności poety umieścił Henryk Biegeleisen w swoim sześciotomowym wydaniu dzieł J. Słowackiego (Lwów, Księgarnia Polska 1894), w tomie piątym stronica 377—442.

Z późniejszych studyów podnieść wypada:

Ferdynand Hoesick. Juliusz Słowacki (życiorys).

Matuszewski Ignacy. Juliusz Słowacki i nowa sztuka, Warszawa 1902.

Matuszewski Ignacy. Swoi i obcy, Warszawa 1903, artykuł „Mistyka Słowackiego“.

Tretiak Józef. Juliusz Słowacki (Historja Ducha Poety i jej odbicie w poezji) dwa tomy, Kraków 1903 i 1904. (Tom I. wyszedł w dwóch wydaniach i zawiera w drugim wydaniu o trzy rozdziały więcej!)

Wacław Natkowski: Zasady geografii ogólnej jako wstęp do geografii Polski

I. Wstęp: geografia, jej przedmiot, stosunek do innych nauk, podział co do treści i metody.

II. Niektóre wiadomości z geografii ogólnej niezbędne do zrozumienia geografii szczegółowej, a mianowicie geografii Polski.

1) Niektóre wiadomości z morfologii powierzchni ziemi:

a) *Materyały*, wchodzące w skład skorupy ziemskiej, zwłaszcza ich układ (tektonika).

b) *Siły*, nadające kształt tym materyałom: siły wewnętrzne (wulkaniczne i tektoniczne), siły zewnętrzne (erozyja, denudacja, transport, akumulacja).

Czas geologiczny, (okresy geologiczne i formacje):

d) Przegląd genetyczny obecnych form powierzchni ziemi.

2) Niektóre wiadomości z klimatologii, zwłaszcza rozkład stosunków termicznych (linie izotermiczne) i prądów powietrznych (linie izobaryczne).

Bibliografia.

Jako podręcznik przygotowawczy służyć może Geografia Fizyczna (większa) W. Nalkowskiego (mniej przygotowani mogą przedtem przeczytać Geografię Fizyczną małą tegoż autora). Dla chcących poznać przedmiot obszerniej wymieniamy prace następujące:

- A. Supan. Grundzüge der physischen Erdkunde.
- H. Wagner. Lehrbuch der Geographie (zwłaszcza dla metodyki i wskazówek bibliograficznych).
- A. Penck. Morphologie der Erdoberfläche.
- F. Richtofen. Führer für Forschungsreisende.
- K. Keilhack. Lehrbuch der praktischen Geologie.
- L. De Launay. La science géologique.
- A. Lapparent. Leçons de géographie physique.
— Traité de géologie.
- I. Walther. Einleitung in die Geologie als historische Wissenschaft.
- S. Günther. Handbuch der Geophysik (zwłaszcza dla historycznego rozwoju pojęć geograficznych).
- M. Neumayr-Uhlig. Erdgeschichte.
- E. Suess. Das Antlitz der Erde (wymaga znacznego przygotowania).

*Kazimierz Rakowski. Dzieje gospodarczego
rozwoju Polski do końca XVIII wieku.*

Wykład I.

1) Ustrój grodowy.

Spółeczno-gospodarczy ustrój południo-
wo-zachodnich Słowian za pogańskich cza-
sów.

Zanikanie ustroju gminowładnego.

Bibliografia:

- O. Balzer. Rewizya teoryi najazdu. Lwów.
Wojciechowski. Polska w XI wieku. Kra-
ków 1905.
Bogusławski. Dzieje Słowiańszczyzny.
Rostafiński J. Polska z czasów przedhisto-
rycznych pod względem fizyograficznym i go-
spodarskim.
(Al-Bekri). Schieman n. Russland, Polen und
Livland.
Grünhagen. Schlesische Geschichte.
Grünhagen. Breslau.
Potkański. Kraków przed Piastami.
Meitzen A. Siedelungen und Agrarwesen der
Westgermanen und Ostgermanen, der Kelten,
Römer, Finnen und Slaven. Berlin. 1895.

- Sadowski J. N. Drogi handlowe greckie i rzymskie do morza Bałtyckiego.
Smolka. Uwagi o ustroju Polski piastowskiej.
Mieszko Stary.
Pilat Wł. Stosunki agrarne wieków średnich.
Przew. nauk. lit. 1889.

Wykład II.

2) Okres szerzenia się niemieckiego prawa w Polsce.

Napływ osadników z nadłabskich krajów słowiańskich i z Niemiec.

Przegląd zagospodarowania poszczególnych dzielnic: 1) Śląsk 2) Wielkopolska 3) Małopolska 4) Mazowsze.

Wprowadzenie niemieckiego prawa miejskiego do miast polskich.

Bibliografia:

- Lamprecht K. Deutsches Wirtschaftsleben im Mittelalter. Leipzig 1886 t. 4.
Piekosiński. O Łanach. (Akad. Umiej. 21 t.)
Piekosiński. Kodeks dyplom. Małopolski.
Fr. Bujak. Studya nad osadnictwem Małopolski. Część I.
Rummler. Die Schulzen der deutschrechtl. Dorf Grosspolens. Posen 1891/2.

Maroński. Soltysi w Polsce. (Pismo „Znicz“).
Kętrzyński. O ludności polskiej w Prusiech.

Wykład III.

3) Okres gospodarczego samorządu miast.

Cechy ery Kazimierza Wielkiego: żywa działalność kolonizacyjna wewnętrzna na całym terenie, opanowanym politycznie przez Polskę.

Ożywienie rękodzielnicze miast. Organizacja cechowa. Rozszerzenie gospodarczego znaczenia miast.

Bibliografia:

- Szajnocha K. Zdobytcze pługa polskiego. Szkice hist.; — Tenże, Jagiello i Jadwiga (stan ekon. Polski w XIV wieku).
- Szaraniewicz J. Rys wewnętrznych stosunków Galicyi wschodniej w drugiej połowie XV wieku.
- Winiarz A. Ziemia sanocka 1463—1552.
- Przeddziecki. Domowe życie Jadwigi i Jagielly.
- Daenell E. R. Polen und die Hanse um die Wende des XIV Jahrh. Deutsche Ztschr. für Social- und Wirtschaftsgesch. 1898 VI.

Hirsch T. Handels- u. Gewerbsgeschichte Danzigs unter der Herrschaft des deutschen Ordens (Preisschrift der fürstl. Jablonowsk. Gesell.). Leipzig 1858.

Mecherzyński. O magistratach miast polskich.
Chotkowski. Rzemiosła i cechy krak. XV w.
Mosbach. Przyczyunki do dziejów.

Wykład IV.

4) Przesilenie rolnicze w XVI w.

Cechy rolnictwa polskiego od połowy XI wieku; dążenie do wytworzenia uprawy folwarcznej.

Zaprowadzenie pańszczyzny jako postulat dokonywującego się przejścia do uprawy folwarcznej.

Bibliografia:

- Długosz. Liber beneficiorum. Crac. 1855/63.
Pawiński. Polska XVI. w. („Źródła dziejowe“).
Bukowski. Dzieje reformacyi w Polsce.
Gostomski A. Gospodarstwo, Kraków 1588, 1596, 1598, 1606, 1619, 1644 (p. t. Oekonomia albo gospodarstwo), nowe wydanie K. Wojcickiego
Bibl. star. pis.
Stawiski. Poszukiwania do historyi rolnictwa krajowego. Warszawa.

Gawroński R awita Fr. Pogląd na historię
rolnictwa w Polsce, Ekonom polski XVII., Odb.
Lwów 1894.

Wykład IV (dalszy ciąg).

5) Handlowy i pieniężny rynek Polski w XVI wieku.

Bibliografia:

Stawicki. Handel w dawn. Polsce. Encykl. rol-
nictwa.)

Jarochowski K. O handlu gdańskim za czasów
Zakonu, Opow. i studia hist., Pozn. 1863.

Szelański. Pieniądz i przewrót cen XVI. w.

Korzon-Kempner. Handel w przeszłości 1901.

Lubomirski. Trzy rozdziały z historii skarbo-
wości.

Jekel F. J. Polens Handelsgeschichte (Polens
Staatsveränderung, cz. V. i VI., Wien u. Triest
1809 t. 2.

Wykład IV.

6) Miasta w okresie centralizacji.

Centralizacja gospodarcza państwowa
a terytoryalna polityka gospodarcza miast.

Bibliografia:

Maciejowski-Witanowski. Historia miast.
Łoziński Wł. Kupiectwo lwowskie w XVI. w.
Łukaszewicz. Obraz miasta Poznania.
Łoziński. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie.

Wykład V.

7) Topografia gospodarcza.

Sposób w jaki przesilenie gospodarcze występowało w każdej z prowincyi.

Prusy królewskie. Wielkopolska. Kujawy. Ziemia Dobrzyńska. Małopolska (w ściślejszem znaczeniu, jako ziemia krakowska, lubelska i sandomierska). Podlasie. Ruś czerwona (halicka) zachodnia (po Lwów). Podole, Wołyń, Ukraina.

Bibliografia:

Słownik geograficzny Król. Pols. 1880/95.
Plater. Atlas historique de la Pologne.
Pawiński. Źródło dziejowe, Polska XVI w. —
Warszawa.
Babirecki: Mapa Rzeczypospolitej. Kraków.
Maroński St. Obraz ekonom.-stat. archidiecezyi
gnieźnieńskiej w XVI w. Bibl. warsz. 1883.
Przeddziecki. Podole, Wołyń, Ukraina, w. 1841.
Callier. Szkice histor.-geogr. 1886/8.
„ Powiaty wielkopolskie w XVI w.

F. Kozłowski. Dzieje Mazowsza.

Morawski. Sądeczyzna.

Janota. Zapiski o zaludnieniu doliny Dunajca.

Wykład VI.

8) Upadek miast.

Dążenia do regularnej pracy osadniczej na kresach wschodnich.

W wielkim przemyśle w XVII wieku rozpoczyna się również zastój, prowadzący do nieudolności technicznej.

Bibliografia:

Surowiecki. O upadku przemysłu i miast w Polsce.

Łukaszewicz. Obraz statyst.-historyczny miast i wsi w d. powiecie krotoszyńskim. Poznań.

E. Raczyński. Wspomnienia Wielkopolski.

Wykład VI (dalszy ciąg).

9) Rolnictwo w XVII i XVIII wieku.

Wytworzenie się poddaństwa było produktem przełomu gospodarczego w XVI wieku. W XVII wieku znikają ostatni chłopci osobiście wolni, a na roli osiadli.

Upadek rolnictwa wystąpił najbardziej wyraźnie wśród jednowioskowej szlacheckiej własności. Wskutek tego latyfunda zaczęły pochłaniać własność jednowioskową.

Bibliografia:

- Chomętowski. Materiały do dziejów rolnictwa w Polsce w XVII w.
- Gargas Z. Poglądy ekonomiczne w Polsce XVII w. Prz. pr. i adm. 1897, Odb. Lwów 1897.
- Marchlewski J. B. Fizyokratyzm w dawnej Polsce, Bibl. warsz. 1896.
- Lubomirski. Rolnicza ludność Pol. XVI do XVIII w.

Wykład VI.

10) Próby reform.

Upadek gospodarstwa krajowego dosięgnął w połowie XVIII wieku zenitu i konieczność reform nie była nigdy bardziej jawną. Dzieło reform rozpoczęły tak zwane komisye skarbowe i komisye dobrego porządku.

Skutki tych usiłowań okazują się we wzroście produkcyi krajowej i wywozu za-

granicę. Znaczne ożywienie produkcji krajowej w połączeniu z reformą nadało w krótkim czasie odmienną postać całemu rynkowi produktów, prowadząc do uniezależnienia go z pod przewagi zagranicy.

L i t e r a t u r a :

K o r z o n T. Wewn. dzieje Polski za Stanisł. Aug.
K r a s i ń s k i A d. Geschichtliche Darstellung der Bauern-Verhältnisse in Polen und d. wirtschaftlich-rechtlichen Reformen im ersten Decennium der Regierung Stan. Augusts, 1765—1774, Th. I, Krakau 1898.

K u b a l a L. Handel i przemysł za czasów Stanisława Augusta. Kraków 1872.

Ł a b ę c k i H. Górnictwo w Polsce, Warszawa 1841.

Ludwik Silberstein: O falach elektromagnetycznych (z doświadczeniami).

Pojęcia i określenia zasadnicze: siły, polaryzacyi i energii elektrycznej i magnetycznej. Cechy charakterystyczne pól statycznych w odróżnieniu od pola elektromagnetycznego zmiennego w czasie. Oscylatory elektryczne. Wytwarzanie i rozchodzenie się fal elektromagnetycznych; zasadnicze ich własności w ośrodkach izolujących.

Demonstracya oscylatora Lodge'a i „stacyi odbierającej“ zaopatrzonej w „coherer“ itd. Kilka zasadniczych doświadczeń z falami elektromagnetycznymi. O rozchodzeniu się fal wzdłuż drutów metalowych i w ogóle w okolicy przewodników.

Rozchodzenie się fal w pół-przewodnikach. Przejście od zjawisk czystej propagacyi do dyfuzyi; różnice charakterystyczne tych zjawisk. O tak zwanych przewodnikach doskonałych.

Ogólne uwagi o elektromagnetycznej teoryi światła; rola cząsteczek materyi ważkiej.

Do przeczytania przed rozpoczęciem się kursu poleca się słuchaczom:

J. C. Maxwell. Elementary treatise on Electricity. (Istnieje też w tłumaczeniu niemieckiem.)

Daniell. Zasady Fizyki (tłum. J. J. Boguskiego). (Rozdziały o Elektryczności i Magnetyzmie).

O. Lodge. Modern views on Electricity. (Istnieją tłumaczenia francuskie i niemieckie.)

Znającym początki rachunku różniczkowego i całkowego poleca się gorąco lekturę dzieła

O. Heaviside. Electromagnetic Theory, szczególnie tom I.

Stanisław Witkiewicz:
Sztuka w życiu narodowym.

Treść będzie podana przed wykładami.



**Nakładem Księgarni Naukowej
w Warszawie**

wyszły z druku następujące wykłady wygłoszone
w roku ubiegłym w Zakopanem:

- W. Feldman: O twórczości St. Wyspiańskiego
i St. Żeromskiego. Cena 1 Rs.
- L. Silberstein: Wykłady z dziedziny fizyki ma-
tematycznej. Cena 1 Rs.

W najbliższym czasie wyjdą:

Zofia Daszyńska-Golińska: Zasady polityki
społecznej.

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Biblioteka Księgarni Mankowej

w Warszawie

Wszystkie książki należą do Biblioteki Księgarni Mankowej

Wszelkie prawa zastrzeżone

Wydawnictwo Księgarni Mankowej

ul. Żurajska 10, Warszawa

Wszystkie książki należą do Biblioteki Księgarni Mankowej

Wydawnictwo Księgarni Mankowej

W najbliższym czasie wyda:

Wszystkie prawa zastrzeżone

opisane

Do nabycia we wszystkich księgarniach